

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 47.

V Ljubljani, 24. listopada 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Srečni oženjenci! — Naš denarni zavod. — Konkurz učiteljskih služb. — Meščanske šole in Slovenci. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Razstava učil v Ljubljani. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Zanemarjenost mladine.

Srečni oženjenci!

V avstrijskem šolstvu sploh in v kranjskem posebej je marsikaj čudnega — tako glede šolstva kot takega in pa glede razmer učiteljskega stanu. K mnogim posebnostim se je pridružila sedaj še ena, ki ji pa ni enake — če se ne motimo — nikjer na svetu: kranjski oženjeni učitelji dobe 25% izboljšanja svojih plač. Tako je sklenil šolski odsek v kranjskem deželnem zboru dne 18. t. m.

To seveda ni pravično, ker ne poznamo v Avstriji zakona, ki bi dajal prednost tistim članom kateregakoli stanu, ki so oženjeni. Učitelj je učitelj — bodi potem oženjen ali samski, star ali mlad, liberalce ali klerikalec, moški ali ženska. Enakim dolžnostim bi morale teči vzporedno tudi enake pravice, enakemu delu enako plačilo. Tako govore sedaj tisti učitelji in tiste učiteljice, ki jim je prišlo po dolgem upanju razočaranje. Velika je sedaj nevolja samskega učiteljstva. A sklenjeno je sklenjeno. Treba je priboljšek privoščiti tistim, ki so ga prejeli, in se prikrajšanim še nadalje tolažiti z nadejo, da jim bo morda bodočnost pravičnejša nego jim je sedanjost.

Zanimalo bo zvedeti naše čitatelje, kako je prišlo do te »regulacije«.

Pripovedujemo jim to, kar smo izvedeli iz zanesljivega vira in o čemer so že deloma poročali ljubljanski dnevnik. Sodbo si naj napravijo čitatelji sami.

V šolskem odseku so vojevali za regulacijo plač kranjskega učiteljstva srdit boj.

Katoliško-narodni poslanci so bili odločno za to, da se da 25% draginjske doklade samo oženjenim učiteljem, ker so ti najnujnejše potrebni pomoči. Tako je dejal tudi edini polanec-učitelj Jaklič, ki je tudi sam oženjen, ki torej vé, kako je z učiteljstvom takrat, ko je samsko, in kako je z njim potem, ko stopi v sveti zakonski stan. Preko te doklade bi ne šli poslanci imenovane stranke niti za vinar, rajši bi obstruirali in tako preprečili vsako izboljšanje. Narodno-napredni poslanci so hoteli dovoliti 25% provizorij vsemu učiteljstvu. S tem so bili zadovoljni tudi poslanci veleposestva.

Dne 17. t. m. je bil še klub narodno-naprednih poslancev mnenja, da ostane pri svojem predlogu za 25% pro-

vizorij vsemu učiteljstvu. Ko je to zvedel dr. Šusteršič, je dejal: »Če bo to sprejeto v šolskem odseku, potem bomo to preprečili z obstrukcijo. Vložili bomo toliko nujnih predlogov, da učiteljski provizorij ne pride na dnevni red.«

Istega dne popoldne je bila zopet seja šolskega odseka. — Poročevalec dr. Ferjančič je zopet predlagal, naj se dade 25% draginjske doklade vsemu učiteljskemu osebju. Naposled bi se dalo govoriti o nasvetu, da se dovoli le 20%. Gre se za letnih 216.000 K.

Dr. Šusteršič je ponavljal, da ostane njegova stranka pri dani besedi, glasovati za 25% draginjsko doklado oženjenim učiteljem. — To je vse, kar more katoliško-narodna stranka danes dovoliti. Več je nemogoče. Naj si gospodje premislijo stvar — sicer je nevarnost, da tudi oženjeni učitelji nič ne dobe, ker katoliško-narodna stranka ne more in ne sme privoliti, da bi se sklenili tako velikanski izdatki brez pokritja.

Poslanec Ivan Hribar navaja statistične podatke, ki mu jih je v naglici preskrbel tovariš Jelenc: 286 je oženjenih učiteljev s stalno plačo 382.840 K, od katere bi znašala 25% doklada 95.710 K, 162 učiteljev-samcev ima stalne plače 160.380 K, od katere bi znašala 25% doklada 40.095 K, 25% povisek vsem moškim učiteljem bi tedaj znašal 135.805 K. — Predlaga, da se eventualno, če predlog poročevalčev propade, dovoli vsaj vsem moškim učiteljem 25% doklada. Ob enem predlaga zvišanje stanarine za ljubljanske učitelje, kar bi znašalo okroglo 12.000 K na leto.

Dr. Šusteršič, pravi, da ne morejo kat. nar. poslanci privoliti več, nego so privolili iz vsega početka, 25% doklade oženjenim učiteljem znašajo 95.710 K. To je ogromna vsota, na kakršno katol.-narodni poslanci niso računali. Vkljub temu ostanejo pri besedi, četudi jim bo težko zagovarjati ta izdatek pred svojimi kmetiškimi volilci. Toda prevzamejo odgovornost nase. Ali čez to mero ne morejo privoliti niti enega vinarja v današnjih odnošajih. Saj pride regulacija v zvezi s sanacijo deželnih financ. Danes pomagajmo tam, kjer je beda največja, pomoč najnujnejša in že danes mogoča.

Poslanec grof Barbo sicer uvaža finančni efekt, pa je vendar za predlog referenta.

Poslanec učitelj Jaklič se strinja z dr. Šusteršičem.

Dr. Ferjančič vzdržuje svoj predlog in se izreče zoper zvišanje stanarine ljubljanskih učiteljev. To je sklenil že klub narodno-naprednih poslancev. Motiviral je ta svoj sklep s tem, da nimajo drugod učitelji nič stanarine, ljubljanski pa vsaj nekaj.

Pri glasovanju je bilo za predlog referenta dr. Ferjančiča pet glasov, ravno toliko proti. Predsednik grof Barbo je odločil s svojim glasom za Ferjančičev predlog, ki je bil torej sprejet.

Ko se je to zgodilo, so odšli klerikalni poslanci iz dvorane in zagrozili, da nikdar ne pripuste odsekovega sklepa pred plenum.

Narodna stranka je šla tu do skrajnosti. Hotela je na vsak način uresničiti svoj predlog, kar se je v šolskem odseku tudi zgodilo. Ker pa so narodno-napredni in člani veleposestva videli, da bi bilo zdaj pokopano vse, so poslali po člane kat.-nar. stranke ter jim sporočili, da se vdadó! V soboto, dne 18., je bila zato zopet seja šol. odseka.

Poslanec Hribar je predlagal reasumiranje, kar je bilo sprejeto. Poudarjal je, da je treba v tako važni zadevi iskati soglasja. Finančni položaj dežele je tak, da nekaj posebno izdatnega ne moremo storiti sedaj. Treba je pa soglasja, ker bo drugače učiteljstvo oškodovano. Predlog dr. Susteršiča vsaj deloma uresničuje nade učiteljstva. Predlaga torej, da se sprejme predlog dr. Šusteršiča, ki gre na to, da se dovoli 25 % draginjska doklada k stalnim plačam oženjenih učiteljev za tako dolgo, da se plače definitivno uredijo.

Poročevalec dr. Ferjančič predlaga, da se doklade ne omeje le na ožene učitelje. Pač pa je za to, da se omeje glede na deželne finance na vse učitelje, in predlaga, da se da oženjenim učiteljem 20 odstotkov, neoženjenim pa 10 odstotkov poviška. Skupni izdatek bi bil v tem slučaju komaj večji, kakor če se dovoli 25 % samo oženjenim učiteljem, ker so samski učitelji večinoma mlajši in imajo nižje plače. Doseglo pa se bo tudi to, da ne bodo učitelji bežali iz dežele, kar je za šolstvo velikega pomena.

Pa tudi to ni obveljalo. Sprejet je bil predlog za 25 % provizorij oženjenim učiteljem, ki se začne izplačevati s 1. decembrom letos.

Dr. Ferjančič je po glasovanju odložil referat in je bil za poročevalca izvoljen poslanec Hribar.

Ta je dobil tudi nalogo, da sestavi do prihodnjega zasedanja dež. zbora načrt za definitivno regulacijo učiteljskih plač. Povišek pa pojde potem daleč nad 25 %.

Zakaj pa ni prišlo že sedaj do definitivne regulacije plač?

Zato, ker nista niti deželni odbor niti večina v deželnem zboru mislila, da bo zboroval deželni zbor. Nihče ni bil pripravljen na to. Zato ni nobena stran poskrbela za pokritje izdatkov izdatne in stalne regulacije učiteljskih plač. Četudi bi letos napravili načrt zakona, ki bi pa v njem ne bilo obenem tudi poskrbljeno za pokritje, bi ta načrt ne dobil sankcije. Zgled nam je načrt goriškega deželnega zbora, ki ni dobil in ne dobi v tej obliki nikdar sankcije. O tem je bil prepričan tudi odbor »Deželnega slov. učiteljskega društva«, ko je sestavljal prošnjo na deželni zbor. Zato je pristavil pasus: »Dokler pa definitivna regulacija ne stopi v veljavo, naj se da učiteljstvu 25 % provizorij.«

Navedli smo suha dejstva brez kritičnih opazk. Iz povedanega je razvidno, da se je za celokupno učiteljstvo storilo

u bogo malo, to pa zlasti zategadelj, ker je ta »regulacija« le partitivnega značaja. Učiteljstvo pričakuje z vso gotovostjo, da izgine ta posebnost v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, ko ne vzide solnce sreče samo oženjencem, nego ko bo deležno njegove poživljajoče moči celokupno učiteljstvo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 158.178.22.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Konkurz učiteljskih služb.

Slovensko učiteljstvo je prišlo dandanes v prijeten položaj, da mora opozarjati merodajne faktorje na izpolnjevanje obstoječih zakonov. In čudno! Ti merodajni faktorji pač gledajo z največjim drobnogledom, da učiteljstvo do pičice izpolnuje vsak paragraf in paragrafič, a sami teptajo prav brezvestno najvitalnejše naše šolske zakone brez kazni, brez discipliniranja.

Evo zopetnega dokaza naši obdolžitvi! § 23. zak. z dne 29. malega travna 1873. l. (dež. zak. št. 22.)¹⁾ pravi: Vsako izpraznjeno službo na javni ljudski šoli naznani krajni šolski svet precej okraj. šol. svetu, kateri ima precej skrbeti za začasno oskrbovanje.

§ 24.: Stalno se učiteljske službe podelijo po javnem konkurzu. V ta namen mora okraj. šol. svet vsako izpraznjeno učiteljsko službo razpisati v uradnem deželnem listu in v enem ali več drugih, zlasti strokovnih javnih listih²⁾, kakor okrajno šolsko oblastvo³⁾ po svojem previdenju to določi, in zraven naznaniti za to službo določeno službeno vrsto in povedati njeno letno plačo.

Izjeme dovoli za vsak primerljaj posebe dež. šol. svet.

§ 25.: Čas za službo prošelj je praviloma določiti na en mesec, računši od dneva, ko se je naznanilo razglasilo v uradnem deželnem listu. V nujnih slučajih se vendar ta čas sme prikrajšati na 14 dni.

Upamo, da je to besedilo tako jasno in precizno, da bolj ne more biti. A žal, da je to besedilo pogostoma le na papirju in v istini pa ne eksistuje za one, ki bi ga morali izvrševati.

V prvi vrsti velja to za Kranjsko, v tej deželi »der Gerechtigkeit und der guten Sitten«. Zakaj našteji bi lahko nebroj slučajev, kjer se ravno ti paragrafi prav nič ne upoštevajo. Poznamo kraje, kjer se že leta in leta ne razpisujejo dotična učit. mesta niti v definitivno nameščenje niti v to, da bi se dotična nadučiteljska mesta mogla izpopolniti z

¹⁾ Primeri: § 1., 2., 4. zak. z dne 17. maja 1877. (dež. zak. št. 15 za Štajersko); § 5., 6., 7. zak. z dne 27. okt. 1871. (dež. zak. št. 24 za Koroško); § 5., 6., 7. zak. z dne 3. nov. 1874. (dež. zak. št. 30 za Istro); § 1., 2., 4., 5. zak. z dne 10. marca 1870. (dež. zak. št. 18 za Goriško).

²⁾ Na Slovenskem tedaj v najbolj razširjenem učiteljskem listu, v »Učit. Tovarišu«.

³⁾ A ne sami c. kr. okraj. šol. nadzorniki!

Uredn. Člankar.

moškimi učnimi osebami. Sedaj ne omenjamo teh krajev, a prilično jih spravimo na dan.

Pogostoma se pa dogajajo tudi slučaji, da nekateri c. kr. okraj. šol. nadzorniki nalašč zadržujejo prošnje tega ali onega učitelja,¹⁾ da se ali ubranijo dotičnega njim neljubega učitelja ali pa da ga obdrže v svojem okraju, ker si s tem dotični c. kr. nadzorniki dajo nekako dobro izpričevalo, da je njih okraj dober, ker imajo vsa službena mesta popolnena. Neki tak tipičen slučaj smo zadnjič brali v »Slov. Narodu« iz litijskega okraja.

Z ozirom na to zahtevamo, da c. kr. deželni šolski svet vojvodine Kranjske²⁾ stori vse potrebno, da se takoj ugodi citiranim paragrafom, in to tembolj, ker pravi § 109. novega šolskega in učnega reda sledeče: Die Landesschulbehörde hat darüber zu wachen, daß jede erledigte Lehrstelle sobald als möglich wieder definitiv besetzt wird und daß im Gesetze über das Besetzungsverfahren gestellte Fristen strengstens eingehalten werden; sie sorgt dafür, daß sie von dem ihr etwa gesetzlich zustehenden Rechte der unmittelbaren Besetzung der Lehrstellen rechtzeitig Gebrauch machen kann: §§.

Meščanske šole in Slovenci.

Spisal I. Lapajne.

V Avstriji je kakih 800 meščanskih šol, največ na Češkem, potem v Dol. Avstriji, na Moravskem i t. d. Najmanj meščanskih šol je na Kranjskem, kjer je ena sama javna meščanska šola (v Krškem); tri dekliške meščanske (vmes ena slovenska) šole so pa privatne. Med vsemi narodi so glede meščanskih šol Slovenci na najslabšem; zakaj nimajo niti ene slovenske deške meščanske šole. In Ljubljana je edino — kar se je že tolikokrat poudarjalo — glavno mesto v Avstriji, ki je brez deške meščanske šole. In vendar je državni šolski zakon, ki zaukazuje meščanske šole, že čez 36 let star. Kategorično terja kranjski deželni zakon za vsak okraj na Kranjskem najmanj eno meščansko šolo, in ta zakon je tudi že 32 let star. Osrednja vlada je tudi jako pozorna na meščansko šolstvo. Dokaz temu je novi šolski in učni red, ki ima za meščanske šole posebno poglavje, posebne določbe, ki se opirajo na ukaze naučnega ministrstva z dne 12. junija 1903 in 26. junija 1903. Kakor se je z ukazom od 8. junija 1883. pripoznala važnost meščanskih šol, katerim se je takrat odkazala praktična pot; tako se je s temi ministrskimi naredbami in z novim učnim redom meščanskim šolam odkazala nekakšna samostalnost. S temi naredbami so se te učilnice približale srednjim šolam; one nadomeščajo zdaj v marsikaterem oziru nižje srednje šole; v nekaterih ozirih imajo še celo prednost pred njimi.

Kaj pa obsegajo te ministrske naredbe?

Prvi odlok določa, da se nesposobni, premladi učenci ne sprejemajo v meščanske šole, če tudi so dovršili peti tečaj splošne ljudske šole. Ako tudi so dosti stari in imajo nezadostne rede v poglavitnih predmetih, se morajo podvreči sprejemnemu izpitu. Taki preizkušnji se morajo podvreči tudi tisti učenci, ki bi bili sicer po svojih izpričevalih iz ljudske šole sposobni, pa so še premladi. Sprejemne izpite delajo

tudi učenci, ki pridejo iz drugih višjih učilnic in hočejo vstopiti v kakšen višji razred meščanske šole. Za izpite je določena taksa 12 tih kron, katere so oproščeni le siromašni učenci, o čemer odločuje krajni šolski svet.

Ta ministrski odlok tudi ukazuje, da se v prvi razred meščanske šole ne smejo sprejemati taki učenci, ki je ne mislijo dovršiti ampak gredo le zaradi tega v to šolo, ker še niso 14 let stari, da bi smeli šoli hrbet obrniti.

Ministrska naredba od 12. junija 1903. je uvedla še druge hvalevredne reči: določila je nove rede za vedenje, pridnost, napredek in vnanjo obliko pismenih izdelkov.

Ti redi so taki, kakršni so uvedeni na srednjih šolah.

Na mesto naznanil je ukazano semestralno izpričevalo za prvo polletje in za drugo polovico leta. Svedočbe za drugo polovico šolskega leta v tretjem razredu so pa dvojne: učenci tega razreda, ki so ga popolnoma in dobro dovršili in niso šoloobvezni (torej čez 14 let stari), dobé posebno izpustno izpričevalo, ako nimajo slabih redov; učenci pa, ki so razred sicer dovršili, pa so še šoloobvezni, dobé samo navadno izpričevalo za drugi semester. Ako so pa kateri meščanski učenci sicer dosti stari, pa se slabo učé, dobe pri odhodu iz šole izpustnico brez redov v posameznih predmetih.

Državni šolski zakon pozna sicer le tri razrede meščanske šole, vendar so že pred nekaterimi leti vsi šolniki izprevideli, da trije razredi ne zadoščujejo sedanjim družabnim razmeram kakor tudi ne zadoščuje več prvotni namen meščanskih šol. Najprvo so bile namreč meščanske šole le nekaki boljši višji razredi splošne ljudske šole. Za take so veljale kakih 15 let, to je od l. 1869. — 1884. Z ukazom naučnega ministra od 8. junija 1885. se je pa odmerila meščanskim šolam večja naloga; pripravljati so morali svoje učence za učiteljišča; vrhutega je morala imeti vsaka meščanska šola obrtniški ali kmetijski značaj, po razmerah dotičnega kraja (okraja) namreč, kar je moralo biti izraženo v njenem učnem načrtu, in vsaka meščanska šola je morala takrat izdelati posebni učni načrt, ki ga je ministrstvo odobrilo, kar velja še zdaj.

Na podlagi ministrskega ukaza dobivajo torej tuintam meščanske šole četrti razred pod imenom enoletni učni tečaj. Krška meščanska šola ima, kakor znano, že dve leti tak tečaj, ker je za njega ustanovitev gospa Hočevarjeva podarila 60.000 K. V Gradcu sta dobili letos dve meščanski šoli še 4. razred. V Avstriji bo kmalo kakih 50 čveterorazrednih meščanskih šol, a Slovenci nimamo za svoje slovenske dečke niti ene trirazrednice te vrste. Ali Slovenci mar ne zahtevajo teh šol? Seveda. Jasno nam pričajo prizadevanja vrlih Postojnčanov, interpelacije slovenskih deželnih poslancev v kranjski zbornici, sklepi mestnega zastopa ljubljanskega, ki hoče imeti na mesto 6., 7. in 8. razreda na drugi osemrazdni deški šoli meščansko učilnico. Gorenjske Jesenice imajo prepričanje, da bi bila na mesto dveh ali treh ondotnih ljudskih šol edino le slovenska meščanska šola na pravem mestu. Slovenski štajerci, osobito Žalec, Sevnica, Trbovlje, prosijo po svojih občinah in poslancih deželni zbor čez vse lepo, da bi se jim dovolile slovenske meščanske šole, a vse je bob ob steno. Iščejo in iščejo izgovorov, samo da ne dovolijo, do česar imajo Slovenci zakonite pravice. Pa izgovorov jim ni treba dosti iskati; zakaj kdor noče, kmalu dobi izgovor.

Glede meščanskih šol v Žalcu in Sevnici se je lani dež. odbor štajerski s pomočjo vlade izgovarjal in neresnico trdil, da Slovenci nimajo niti učiteljev niti učnih knjig za meščanske šole. Letos pa se zastran Trbovelj iste inštanice izgovarjajo

¹⁾ Imamo klasične dokaze v rokah!

Uredn.

²⁾ Tovariše in tovarišice po vsi Sloveniji prosimo, da nam takoj sporoče vsako tako kršenje obstoječih zakonov.

Uredn.

na sto in sto fiksičnih načinov, zakaj ne kaže v tej občini z 10.000 prebivalci ustanoviti slovenske meščanske šole. Ostudno je brati te izgovore zlasti iz peresa takih veliki korporacij, kakor sta deželni odbor in deželni šolski svet. Za Nemce imata 35 let že 10 meščanskih šol, katerih število sta pa v teh letih na 21 pomnožila, tako da je na Štajerskem 12 deških, 9 pa dekliških meščanskih šol — vse pa so nemške. »Če bi se pa v Trbovljah ustanovila slovenska šola te vrste«, pravi deželni odbor štajerski, »bi uradniki in meščani ne pošiljali svojih otrok vanjo«. Odkod ve to ta modrijan? Čveka pa dalje še, da za kmete v Trbovljah zadošča slovenska ljudska šola pri Sv. Katarini, za rudarje da pa zadoščajo utrakvistične ljudske šole v Trbovljah in v Hrastniku. Razen teh plitvih izgovorov je še kakih deset takih, da bi se morale vse meščanske šole, ki že obstoje, odpraviti, ako bi bilo to modrovanje resno vzeti. Sicer pa zadoščaj, ako povemo končno, kar piše o tem dne 10. novembra t. l. dunajska »Bürgerschul-Zeitung«, namreč »Die Gründe gegen die Bewilligung wurden bei den Haaren herbeigezogen. Man wollte den Slovenen einfach keine Bürgerschule bewilligen und setzte zu diesem Zwecke das ganze Institut der Bürgerschule in recht gehässiger Weise herab.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXVII.

Vprašanje: Ali se smejo pri napovedi osebne dohodarine odbiti izdatki:

- 1.) za knjige za strokovno izobrazbo,
- 2.) za »Vdovsko društvo«,
- 3.) za penzijski zaklad, in v slučaju, da bi davčna komisija to črtala, ali smemo upati, da na pritožbo ugodno rešijo to zadevo?

Nadučitelj.

Odgovor: 1. Ako odbijete izdatke za knjige in strokovno izobrazbo, Vam to ne obvelja, ker niste po nobenem zakonu dolžni, kupovati knjig in skrbeti za nadaljno izobrazbo. Kakor ne pride v poštev to, kar porabi človek za telesno življenje, tako ne odbijejo stroškov, ki jih porabite za dušno hrano.

2.) Kakor se premije za življensko zavarovanje odračunajo do gotove visokosti (menda do 200 K) od dohodkov, tako lahko zahtevate, da vam odštejejo tudi tistih 12 K, ki jih plačujete na leto za »vdovsko društvo«.

3.) Še z večjo opravičenostjo smete zahtevati, da Vam davčna komisija odbije tista 2 % Vaše plače, ki jih morate po zakonu vsak mesec plačevati v penzijski zaklad.

Ako bi Vam vključ navedenim točkam odmerili preveliko osebno dohodnino, se pritožite na finančno ravnateljstvo. V vsakem slučaju nas blagovolite obvestiti, ker je zadeva važna za vsakega in bi mnogim ustregli, če to razglasimo v listu.

Dohtar Trn.

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje).

Prirodopisje.

III. razred.

Pes. Leutemanova slika psa. Slike raznih pasjih plemen. Kapusov belin. Zelnata glava. Jajčeca. Gosenice. Bube. Prazni mešički. Metulj. Diagram belina. Mokar. Dva mokarja. Jajčeca, žive ličinke, bube v loncu z mokrim kruhom, žitom in moko. Diagram mokarja. Raca. Podmašena raca. Slika race. Noge in kljun. Smreka. Mala smreka (v loncu). Slika smreke. Storži. Les. Lubje. Čreslo. Usnje. Smola. Slika gozda. Žaganje. Slika žage. Lesna volna. Celuloza. Papir. Terpentinovno olje. Zibel. Rakev. Premog. Šota. Lignit. Rjavi premog. Črni premog. Grafit. Slika premogokopa. Aparat za razvijanje svetilnega plina.

Petrolej. Neočiščen petrolej. Očiščen petrolej. Salonski petrolej. Nafta. Steklena plošča. Saje. Svetilka. Slika mesta Baku.

IV. razred.

Lisica. Podmašena lisica. Slika zobovja. Lisičja past. Govedo. Slika goveda. Slika govejega želodca. Rog. Parklji. Zobovje. Roženi predmeti. Usnje. Loj. Lojeva sveča. Klej. Lastavica. Podmašena lastavica. Gnezdo z jajčeci. Belica. Živa belica (v stekleni posodi). Ribje okostje. Baker. Bakrena žica. Bakrena pločevina. Srebrna žlica. Železen žrebelj. Dve bakreni plošči, svetla in otemnela. Goba. Lesena palica. Steklena plošča. Bakrena posoda. Svinec. Žlica. Svetilka. Bakrena plošča, ki se je na njej napravil zeleni volk. Ocetna kislina. Baker v octu. Zeleni volk. Modra galica. Ultramarin. Bakren novc. Bakrena ruda. Model plavža. Med. Bron. Zvonovina. Novo srebro.

Živo srebro. Živo srebro. Železna in kamena kroglica. Tehnica. Steklenica (dkg) z vodo. Steklenica (dkg) z živim srebrom. Cinober. Cinobrov prah. Cinobrova barva. Kosci svinca, cinka, cina. Zlati in cinov amalgam. Dve steklenici. Plinovodna cev. Svetilka. Steklenica, ki visi v njej zlat listek. Samorodno živo srebro. Zemljevid Kranjske. Idrijski rudnik (4 fotografske slike). Tlakomer. Toplomer. Steklena plošča. Zrcalo.

V. razred.

Ovca. Slika ovce. Rogovi. Ovčje krzno. Različno ovčje usnje. Kosi sukna. Volna. Rokavica. Nogavica. Sir. Lojeva sveča. Klej. Strune.

Sova. Pegasta sova. Mala uharica. Velika uharica. Čuk. Gad. Trije gadi (v špiritu). Slika gadove glave. Okostnica belouške. Okostnica mačke. Kačji lev. Kita govedine. Modras, belouška, kobranka, smokulja, vož (v špiritu).

Žaba. Žaba, jajčeca, paglavci (v špiritu). Slika »Travnik«. Polž. Pajki, muhe in povodni mrčesi. Rega. Krastača. Rjavi hrošč. Rjavi hrošč, ličinke, buba (v špiritu). Slika hrošča. Diagram rjavega hrošča. Šesterokotnik. Listi gozdnih dreves. Jež. Netopir. Jazbec.

Čebela. Čebela in njen razvoj v vseh štadijih (v špiritu). Različno satovje, vosek, med (preparat). Satovje. Slika čebele in satovja z ličinkami. Cvetni prah. Raznobarven vosek. Panj.

Človeško telo. Janskega slike: 1. Kostni in mišice. 2. Prebavila. 3. Dihala. 4. Čutila. Človeška okostnica. Kos

govejega mesa s kitami. Sveža kurja noga s kitami. Sveže volovsko oko z belo nitjo zadaj. Sveže volovsko oko, prerezano. Telečje srce, prerezano. Anatomske modeli iz papirne mase: oko, uho, prsi (pljuča, srce itd.). Trakulja (preparat). Trihina in gliste (slika). Slika glavnih človeških plemen. Eschner. Prva pomoč pri nenadnih nezgodah (2 tab.).

Leska. Slika leske s prašnimi in pestičnimi cveti. Leskova veja. Lešniki, zdravi in črvivi. Leskovina. Izdelki iz leskovine. Lešnikar, sovražnik leske.

Goban. Modeli različnih gob. Gobe na slikah.

Železo. Najznamenitejše železne rude. Kosi sirovega (litega) železa. Kovno železo. Železni izdelki. Troska. Magnet. Žveplena kislina. Slika plavža.

Apnenec. Več raznobarvnih apnenčevih kosov. Železna ost za razenje. Tehnica. Kubični decimeter, napolnjen z apnencem. Apnenčevi kristali. Romboeder. Dvolomec. Kos marmorja, ki kaže na prelomni ploskvi nerazvite kristale. Crni, beli, pisani marmor. Različna kreda. Steklenica za kuhanje, v njej zdrobljena kreda, nekaj apnenca in solne kisline. Plinovodna cev za prestrezanje ogljikove kisline. Kozarec. Sveča. Žgana in nežgana kreda, enake velikosti. Živo apno. Slika apnenice. Živo apno, zavito v platno. Živo apno, zavito v papir. Slika: Strojenje kože. Na krožniku nekaj živega apna za gašenje. Slika: Zidanje poslopja. Malta. Kos starega zidu. Belež. Apnena voda. Kos apnenca v vodi. Apnenec v sodavici. V steklenici za kuhanje nekaj apnenca in sodavice. Plinovodna cev. Svetilka. Kapniki. Slika: Postojnska jama. Školjke. Jajčje lupine. Živalska kost. Nekateri apnenčevi različki.

Sol. Kamena sol v večjih kristalih. Gručava kamena sol. Studenčna sol. Varjena sol. Nečista sol. Morska sol.

VI. — VIII. razred.

Podmašene živali. Slike živali. Slike rastlin. Anatomske modeli. Anatomske slike. Rastlinski modeli raznih cvetov. Okostja. Preparati. Ptičja gnezda. Zbirke žuželk, rudnin.

Učila za prirodopisje za 3.—5. razred so zbrali in razstavili: g. Fr. Gabršek, gđč. M. Grošelj, g. J. Kalin, g. O. Kobau, s Eleonora Mantuani, gđč. Mattanovič, g. Fr. Skulj (načelnik, ki pa ni dobil pohvalnega dekreta) in gđč. A. Svetek; za 6.—8. razred pa g. Ivan Bernot (načelnik), gđč. G. Cidrich in gđč. Fr. Zemme.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Istra.

Dosljednost. U Istri nazadujemo u svakom pogledu. Nejma ovdje racionalnog obradjivanja polja, vinograda, niti vrtova; nejma umnog odgojivanja ovaca, volova i drugih domaćih životinja, a o pčelarstvu nit govora.

U zadnje vrijeme počeli se učitelji Istre zanimati racionalnim pčelarenjem. Nekolicina podigla je amne pčelinjake. Takav pčelinjak je za učitelja pogotovo velik trošak, te si nemože svega nabaviti svojom masnom plaćom. Nekoji obratili se na zemaljski odbor, molbom, da im priskoči na pomoć u toli važnom djelu. Zemaljski odbor podijelio je nekijim već prošle i predprošle godine podpore za nabavu potrebnog orudja. I ove je godine molilo učitelja i privatnika, koji bili podareni podporom u svrhe racionalnog pčelarstva.

Medju učiteljstvom dobio je ove godine podpore jedan, koji na početku nije imao niti jednog pčelca. Kupio je do-

duše, kako čujem, jedan jedini pčelac, ali je htio pčele naučiti nenaravskoj disciplini, pa se zato ove pobuniše i radije izginuše, nego da se prilagode pretjeranom zaptu nepraktičnog pčelara. Nisam nit najmanje nakan, da išta prebacujem dotičnom učitelju pčelaru, jer iz neznanja nasjeo, al pitam onog popa, koji je prošle godine crnio nekog učitelja, zbog dobivene podpore, da li možda znade za taj slučaj? Ako znade, čemu onda muči? Zar se dotičnomu učitelju ne smije doviknut, da je »renegat« i da je dobio podpore u druge svrhe, kao što misli podlost, koja se skriva u prisiljenoj »reverendi«.

Pope, popitaj se o stvari! A ja ti jamčim, da je dotični učitelj dobio liepu podporicu, a ti tuži ga na zemaljski odbor, jer ga je fino »našmirao«.

Daj, daj, odluči se i daj se na posao, jer to zahtjeva dosljednost i moć... Ta znaš, da će zemaljski odbor odmah skočiti na dotičnog učitelja.

Drugovi, tješite se, jer ćete imati tužbu za vratom od kaste, koju svim žarom zagovarate i branite. Učitelj.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

»Slovenska Šolska Matica«. Tiskanje 4. knjige »Slovenske Šolske Matice« pro 1905 se skoro dovrši. Sedaj se stavi že imenik članov. Zato prosimo p. n. poverjenike, ki še niso naznanili članov svojega poverjenišтва, da to nemudoma store, da jih uvrstimo še med tiskom v »Imenik«. Obenem naj pošljejo odboru letnino zanje. — Prav tako vabimo posamezne učitelje in učiteljice, ki nameravajo še za letos pristopiti k društvu, naj to takoj store in pošljejo letnino 4 K ali svojemu poverjeniku ali vsaj neposrednje društvenemu odboru v Ljubljano. Častno bi bilo za naš stan in ugled, da se tudi letos pomnoži število članov, kar pa se bo le tedaj zgodilo, ako kolikor moči vsi učitelji in vse učiteljice pristopijo k društvu in privabijo še druge razumnike, zavode in društva v naš krog.

Odbor.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje 7. decembra t. l. v ormoški slovenski šoli. Začetek ob polu 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Poroča o letošnji deželni skupščini g. E. Slanc. 4. Poroča o »Lehrerbundovem« zborovanju g. R. Košar. 5. Želje in nasveti, tičeči se izpeljalnih odlokov k novemu šolskemu in učnemu redu. 6. Predlogi in slučajnosti. K prav obilni udeležbi vabi v imenu odbora

Anton Porekar, predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj bo zborovalo v nedeljo dne 3. decembra t. l. ob polu 10. uri v šoli v Brežicah po sledečem vzporodu: 1. Odobrenje zapisnika. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročila: a) o sedmi štaj. deželni skupščini; b) o glavni skupščini »Zaveze« v Pulju (Tominc); c) o »Lehrerbundovem« zborovanju v Gradcu (Pečnik). 4. Iz šolske prakse. 5. Nasveti in želje. K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno

odbor.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 16. listopada t. l. v Velenju po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik prejšnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročilo o deželni učit. skupščini. 4. Poročilo o »Lehrerbundovem« zborovanju. 5. Letno poročilo: a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Društvene zadeve, nasveti in predlogi.

Zborovanja se je udeležilo vkljub slabemu vremenu 16 članov. Ob 10. uri otvori društveni predsednik tovariš Iv. Koropec zborovanje, prijazno pozdravljajoč pričujoče, posebno novega društvenika tovariša Mart. Kranjčiča, nadučitelja v Škalah. V svojem govoru omeni tudi novi šolski in učni red s pripombo, da se je izročil posebnemu od-

seku učiteljev v pretresovanje, preden se definitivno izda. Nadalje omeni, da ste 2 šoli v našem okraju pomaknjeni v drugi plačilni, razred in sicer Plešivec in Zavodnje. Želeč društvu tudi v bodoče obilo uspeha in krepkega razvoja, preide na dnevni red.

1. Društveni tajnik tovariš Jos. Armič prebere zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri brez ugovora.

2. Predsednik prečita dopis g. okraj. nadzornika, v katerem pravi, da, če je društveno zborovanje v četrtek, naj dotični učitelji, ki imajo ta dan šolo, dobe dovoljenje za pouka prosti dan od kraj. šol. sveta. O tem obveščati okraj. šol. svet ni neobhodno potreba, ker sodi to v področje kraj. šolskega sveta.

3. O letošnji deželni učit. skupščini poroča tovariš Jos. Armič. Jako obširno in natančno nam poda ves vzpored te za razvoj štajerskega ljudskega šolstva, jako važne skupščine.

4. Potem pride na vrsto poročilo tovariša Iv. Lukmana o zadnjem »Lehrerbundovem« zborovanju. Poroča prav temeljito, slišimo podatke, ki nismo o njih čitali v nobenem časopisu. Obema poročevalcema se predsednik v imenu vseh društvnikov srčno zahvali.

5. a) O delovanju društva v tekočem letu poroča društveni tajnik tovariš Jos. Armič sledeče: V začetku leta je imelo društvo 22 članov. Med letom se je skrčilo število članov na 19, a je zopet narastlo na 22 tako, da šteje sedaj društvo 22 članov. Pri petih zborovanjih v tekočem letu so predavali tovariši Hernaus, Skaza in Armič. Poleg tega so se razpravljale razne stanovske zadeve in reševali smo mnogovrstne predloge in nasvete. Iz vsega je razvidno, da se je društvo veliko trudilo za svoj napredek in za napredek šole, kar je zlasti zasluga marljivega društvenega predsednika. b). Blagajnik tovariš Fr. Skaza naznani, da ni mogel računov skleniti, ker nismo od meseca mal. srpana nič zborovali in ni imel prilike pobrati članarine za zadnjo tretjino. To poročilo se preloži na prihodnje zborovanje.

6. Splošno se predlaga, naj se voli zopet stari odbor, kar se z veseljem sprejme. Izvoli se enoglasno dosedanjí odbor, in sicer: Iv. Koropec, predsednik, Fr. Skaza, namestnik in blagajnik, Jos. Armič, tajnik, gđc. Anica Pfeifer, odbornica.

7. Predsednik naznanja, da smo s tovarišem Hernausom izgubili knjižničarja okraj. učit. knjižnice. Sklene se, da vpraša društvo okraj. šolski svet, kaj misli sedaj ukreniti.

Predlog predsednika, naj se zopet zbudi društveni pevski zbor, se z radostjo pozdravi.

Kot društveni pevovodja se določi tovariš Ant. Nerat. Sklene se po vsakem zborovanju imeti pevsko vajo. Poleg tega naj bi se še vsakih 14 dni vršile pevske vaje, in sicer enkrat v Velenju in enkrat v Šoštanju.

Za poročevalca o društvenih zborovanjih se določi tovariš Maks Hočevnar.

Končno izreče predsednik tovarišu Fr. Skazi najsrčnejšo zahvalo za sestavo društvene spominske knjige.

Prihodnje zborovanje bo meseca prosinca v Šoštanju. Dan določi odbor. Zborovalo se bo v četrtek, če ne bo kake zapreke.

Po zborovanju smo imeli skupen obed. V prijetni zabavi, med katero so se prepevale mične pesmi, smo ostali še nekaj ur združeni.

— x —

Književnost in umetnost.

»Popotnik«. Letnik XXVI. Št. 11. — Prof. dr. J. Bezjak prijavlja nadaljevanje svojih »Pedagoškodidaktičkih drobtin«. — Potem čitamo konec razprave »Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji«, ki jo je spisal tovariš Avguštin Požegar. — Mnogo zanimanja zbudi spis Ivana Šege »Nekaj o zgodovinskem pouku«. — Dr. K. Ozvald nadaljuje »Poezijo v slovenski uri«, kjer obravnava Prešernovo pesem »Slovo od mladosti«. — Tudi to nadaljevanje Neratovega in Kocbekovega poročila »S I. mednarodnega kon-

gresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904.« se odlikuje po natančnosti in vestnosti. — Po »Književnem poročilu« čitamo v razpredelkih »Razgleda« obilico zanimivih vesti iz šolskega sveta. — Opozarjamo čitatelje tudi na upravnikovo listnico, kjer piše: Danes prihajamo z resno prošnjo. »Popotnikovo« gmotno stanje je žalostno. Ima sicer precej naročnikov — imel bi jih lahko še mnogo več — ali rednih plačnikov ima prav malo. Že nekaj let sem je pasiven. »Zveza« nima nikakega fonda, še manj kakega dobrotnika, ki bi mašil prazne blagajne. Pomagali smo si na razne načine, ali tako ne more iti več dalje. »Popotnik« jo bo gmotno uničil, ako se ne izpremene razmere. Žalostno bi bilo, če bi slovensko učiteljstvo ne moglo vzdrževati enega pedagoškega lista. Na noge, tovarišice in tovariši, osobito poverjeniki! Vsak naj izkuša pridobiti vsaj enega novega naročnika. Agitujte za naš list, agitujte pa tudi, da se bo redno plačeval. Vsaka šola bi morala imeti najmanj po en izvod. — Tekom tega meseca bomo razposlali na vsa učit. društva — odnosno poverjenike — vsa društva jih še niso prijavila — pregled naročnikov in dolžnikov dotičnega okraja. — 12. številko ustavimo vsem onim, ki za leto 1904. še niso poravnali naročnine.

Četrta zbirka učnih slik po podanih hospitacijah krškega in litijskega okraja. Izdal Ljudevit Stiasny. Cena 1 K 50 h. Samozaložba. Tiskal D. Hribar v Ljubljani. — Zbirka ima to-le vsebino: 1. J. B.: Imenik spisov za mladino. — 2. Janko Levstik: Spisni pouk na višji stopnji z ozirom na praktiške potrebe vsakdanjega življenja z dispozicijo učne slike »Voščilni list«. (Konferenčno poročilo.) — 3. Janko Levstik: Pismo. — 4. Avgusta Lundrova: Ptice pozimi. — 5. Marija Gasperinova: Vrabec in konj. — 6. Franja Lundrova: Veverici. — 7. Ivana Dolinarjeva: Napišovanje: »Dobra večerja«. — 8. Josip Zajec: Obravnava uporabnih nalog v smislu množitve. — 9. Ivan Magerl: Obrestni računi. — 10. Francišek Rant: Potovanje do Karavank. — 11. Amalija Kobauova: Potovanje iz Ljubljane v Postojno. — 12. Avgusta Lundrova: Češka mesta z ozirom na njihovo lež. — 13. Karel Gorišek. Kača in otrok. (Lokalna narodna pripovedka.) — 14. Matko Brezovar: Ilija Gregorič. — 15. Francišek Grajland: Zgodovina mesta Kostanjevice. — 16. Ivo Erbežnik: Ilustracija k berilu »Solnce in veter«. — Tudi ta zbirka učnih slik je lepo izpričevalo vztrajne požrtvovalnosti učiteljstva, ki je zanje sestavilo in nabralo gradiivo. Tako učiteljstvo ne zasluži preganjanja in discipliniranja.

Na znanje! Cenj. naročnikom in odjemalcem »Zabavne knjižnice za slov. mladino«, ki me vprašujejo, kdaj izide 13. zvezek omenjenega mladinskega zbornika, naznanjam tem potom prav vljudno, da z nadaljnim snopičem »Zab. knj.« pred mesecem marcem prih. leta ne morem na svetlo, ker me ovirajo pri tem razni drugi posli in dolžnosti, največ pa korektura tiskarskih odtisov nove štiri-delne »Šolske pesmarice z nar. napevi«, katere I. in II. del pričnem v kratkem razpošiljati. Oni p. t. naročniki na to pesmarico, ki so se oglasili že pred letom dni in ki so sedaj izpremenili svoje bivališče, mi jako ustrežejo, ako mi sporočijo svojo novo addresso, da ne bo pri razpošiljanju zmešnjav. Všeč mi bo tudi obvestilo, smem li na eni naroč. ni karti podpisanim naročnikom poslati zaželeno pesmarico pod enim ovitkom ali pa naj naslovim poslatev na vsakega posameznega naročnika posebej. Skupne pošiljatev povzročajo pošiljalcu manj dela, prejemnikom pa manjše poštno stroške.

V Središču, dne 20. novembra 1905.

Anton Kosi.

Vestnik.

Osebnosti. V Sori se je otvoril na tamošnji šoli drugi razred in je imenovana za učiteljico gospa Antonija Germek. — G. Josip Pleničar je nameščen za suplenta v Kropi toliko časa, dokler ima učiteljica gđc. Antonija Okorn dopust.

Učiteljski dobrotniki. Bratje Grubbauer v Lincu, tovarna šolskih zvezkov, so darovali Učiteljskemu konviktu za drugo polletje tekočega leta od izkupička 300 K. Pri tej priliki po geslu »Svoji k svojim!« zopet kar najtopleje priporočamo p. n. učiteljsku Grubbauerjevo šolsko zvezko. — Gosp. Dragotin Harmel, profesor v Idriji, je poslal 25 K 06 h, nabranih pri fantovskem večeru gospoda J. Bajžla, telovadnega učitelja na mestni višji realki v Idriji. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Discipliniranje učiteljskih delegatov. »Slovenski Učitelj« piše: Disciplinarno preiskavo, ki jo je tako blagohotno naklonil učiteljskim delegatom c. kr. dež. šolski svet, smatra nadzornik g. Stiasny popolnoma resno. Vsled njegovega prizadevanja je okrajni šolski svet litijski baje sklenil priporočati discipliniranje ondotnih delegatov. Glasovala sta za to tudi, g. dekan Žlogar in g. Svetec. Ne vemo, ali sta to storila iz osebnih nagibov, ali sta pa tako pokorna c. k. vladi, kakor naši gg. nadzorniki, ki morajo taki biti. Lepo to ni, naj bo že tako ali tako.

Kdor išče — najde! O tem se je sedaj prepričal župan v Rudniku pri Ljubljani, Janez Babšek po imenu, ki je toliko časa rual in hujskal proti ondotnemu vrlemu učitelju, tovarišu Petriču, da ga je ta tiral pred sodišče. Sodišče je obsodilo župana Babška na 14 dni, njegovega glavnega pomočnika pa na 8 dni zapora, vrhutega je dobil še vsak dva posta. Pravijo pa, da bi treba pravega krivca iskati v tamkajšnjem župnišču.

»Prosveta«, organ prijateljev srbske narodne prosvete, ki ga ureja Jovan P. Jovanović, učitelj v Kragujevcu v Srbiji, priobčuje iz urednikovega peresa članek »Jedna misao i jedan predlog«, ki je namenjen vsemu slovanskemu učiteljsstvu. Naš srbski tovariš piše, naj bi se vršili jugoslovanski učiteljski sestanki. Ob Prešernovi slavnosti smo imeli priliko govoriti z g. Jovanovićem in tedaj smo tudi razpravljali o tem, kar sedaj priobčuje »Prosveta«. O tem članku bomo še obširneje razpravljali.

Javna čitalnica in knjižnica v Celju. V Celju namestavajo sezidati »Sokolski dom« in v njem ustanoviti za celjske in okoliške Slovence javno čitalnico in knjižnico. Lepo in plemenito!

Umrla je 22. t. m. pri svoji sestri v Ljubljani gđ. Viktorija Praprotnik, učiteljica dekliške šole v Kranju.

Umrl je v Poljčanah dne 13. t. m. g. Franc Ranner, nadučitelj v pokouju.

V Krškem so po inicijativi g. dr. Romiha in dež. potovalnega učitelja Gombača ter iz lastnega nagiba nekaterih mladeničev osnovali zimsko kmetijsko šolo za odrasle kmetske mladeniče ter jo otvorili s 1. novembrom. Poučevali bodo glavne predmete kmetijstva, dalje kemijo, fiziko in računstvo ter splošno zdravilstvo. Pouk bo vsako nedeljo po 2 — 3 ure. Ukaželjni mladeniči od 18 let naprej se imajo glede vstopa obrniti na g. dr. Romiha v Krškem. Šola traje od novembra do marca. Pouk je brezplačen.

Odsek idrijskega Sokola v Žireh se je sledeče konstituiral: Kavčič Ivan v Žireh, predsednik; Žakelj Tomaž na Dobračevi, njegov namestnik; Bizjak Fran v Žireh, tajnik; Sterlič Matevž na Dobračevi, blagajnik, Šubic Ival v Novi vasi, orodjar; Kogej Ivan v Novi vasi in Kržišnik Ivan v Stari vasi odbornika; Peternel Ivan v Žireh in Poljanšek Jakob na Selu, pregledovalca računov. Odsek šteje do sedaj 31 članov. Za odsek je v celi žirovski dolini v lasti med mladino posebno zanimanje. Kreпки žirovski mladeniči komaj čakajo, da se prične z redno telovadbo. V ta namen se poda eden izmed njih v Idrijo, da se tu pri idrijskem Sokolu izvežba. V kratkem, ko si odsek pridobi dovolj denarnih sredstev, se nabavi potrebno telovadno orodje. Z ozirom na potrebne predpriprave je upati, da se na pomlad že prične s telovadbo. Med tem časom pa bo odsek prirejal več poučnih in izobraževalnih sestankov ter si ustanovi knjižnico. Da bo mogel žirovski odsek premagati ustanovitvene težkoče in uspešno vršiti svojo nalogo, je želeli, da ga z gmotno podporo podpro vsi prijatelji sokolske misli. Na zdar!

Za nagrobni spomenik Ignaciju Rozmanu, nadučitelju v Velikem Podlogu, so darovali: Ljudevit Stiasny, c. kr. okr. šolski nadzornik v Krškem, 5 K; J. Berlec, župnik v Srednji vasi v Boh. 10 K; J. Piber, župnik v Boh. Bistrici, 2 K; J. Kocijančič, učitelj v Srednji vasi v Boh., 1 K; A. Ažman, učitelj v Srednji vasi v Boh., 1 K; J. Rihteršič, nadučitelj v Srednji vasi, 2 K; K. Trost, nadučitelj v Št. Jerneju 2 K; L. Trost, učiteljica v Št. Jerneju, 1 K, E. Tavčar, učiteljica v Št. Jerneju, 1 K; B. Globočnik, učiteljica v Št. Jerneju, 1 K; I. Gantar, učitelj v Št. Jerneju, 1 K; K. Mally, nadučitelj v Toplicah, 4 K; Fr. Kozjak, učitelj v Toplicah, 1 K; M. Pelko uč. v Toplicah, 1 K; O. Jenko, uča. v Toplicah, 2 K; Fr. Jankovič, učiteljica v Toplicah, 1 K; R. Junis, učiteljica v Toplicah, 1 K; Fr. Lunder nadučitelj na Raki, 3 K; Fr. Lunder, učiteljica na Raki, 3 K; Giz. Lunder, učiteljica na Raki, 2 K; Vt. Peršl, učiteljica na Raki, 2 K; A. Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici, 2 K; A. Kabau, učiteljica v Kostanjevici, 1 K; M. Čerin, kaplan v Kostanjevici, 1 K; Fr. Erbežnik, učitelj v Kostanjevici 1 K; Fr. Grainlad, učitelj v Kostanjevici 2 K; Fr. Schweiger, dekan v Leskovcu, 2 K; Marija Schweiger v Leskovcu, 1 K; V. Čibašek, kaplan v Leskovcu, 5 K; Iv. Rupnik, nadučitelj v Leskovcu, 2 K; M. Bavdek, učiteljica v Leskovcu, 2 K; A. Bavdek, učiteljica v Leskovcu, 1 K; M. Prhac, učiteljica v Leskovcu, 1 K; Fr. Arnšek, učitelj v Leskovcu, 1 K; Fr. Verhovec, kaplan v Leskovcu, 2 K; J. Bernot, nadučitelj v Vel. Podlogu, 2 K; starši g. Ignacija Rozmana 10 K; Adlešič Jurij, nu. Krško, 3 K; Florijan Rozman, u. Krško, 2 K; Ana Schmidinger, u. Krško, 2 K; Pavla Zierer, uč. Krško 2 K; Jos. Ambrožič, nu. Bučka, 1 K; Mat. Brezovar, nu. Št. Rupert, 1 K; Ivan Magrl, u. Svibno, 1 K; Ivan Malnarič, nu. Sv. Križ, 1 K; dr. Tom. Romih, uč. m. š. Krško, 1 K; Jos. Vrbič, uč. Št. Janž, 1 K; Fr. Trtnik, u. Sv. Križ, 1 K; Iv. Lavtižar, nu. Šmartno, 3 K; Al. Lunaček, nu. Št. Rupert, 1 K; Mat. Brezovar, u. 1 K; Ivana Simončič, u. 1 K; Karel Humeck, m. u. Krško, 2 K; Andr. Grčar, nu. Radovljica, 2 K; Kar. Matajec, u. Radovljica, 2 K; Fr. Jaklič, u. Radovljica, 1 K; J. Petrovčič, nu. Kranjska gora, 1 K; Agn. Bregar, uč. Kranjska gora, 1 K; J. Zupančič, nu. Radeče, 1 K; Mar. Bajer, uč. Radeče, 1 K; Jož. Medič, nu. Jesenice, 3 K; Milan Guštin, u. Jesenice, 2 K; Mih. Salberger, u. Jesenice, 1 K; Bož. Coriari, u. Jesenice, 1 K; Jos. Žirovnik, nu. Gorje, 2 K; Fer. Strle, uč. Gorje, 2 K; Kat. Drol, uč. Zasip, 2 K; Fr. Jeglič, nu. Dovje, 2 K; Marija Janša, uč. Dovje, 1 K; Ap. Fatur, uč. Mošnje, 2 K; Fr. Pogačnik, uč. Ribno, 1 K; Ern. Oman, uča. Begunje 1 K; Edv. Markošek, u. Ljubno, 1 K; Fr. Auser, u. Boh. Bela, 1 K; Jos. Korošec, nu. Mošnje, 1 K; Jan. Šemerl, u. Lesce, 1 K; Sl. radovljisko uč. društvo, 20 K; Rih. Schrey, c. kr. poštar, 1 K; Ign. Fertin, župnik Zasip, 5 K; Ant. Gabrijelčič, posestnik, 5 K; Fr. Finžgar, c. kr. okr. šol. nadzornik, 10 K. Skupaj 182 K.

Presrečna zahvala vsem velecenjenim darovalcem in darovalkam na obilih darovih!

V imenu »Pedagoškega društva«

Florijan Rozman, blagajnik.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani nas prosi, naj objavimo oklic, ki je namenjen vsem njenim podružnicam: Dvajseto družbeno upravno leto 1905. se bliža svojemu koncu, in gotovo bi bilo častno za naše podružnice, ko bi mogli trditi: Družba je imela ob svoji dvajsetletnici 151 delujočih podružnic — niti ena izmed njih ni spala. Žal, da te sodebne glavno vodstvo ne more izreči še letos v »Koledar-Vestniku« za 1906. leto. A veliko pa nam je do tega, da se v prihodnjem »Koledar-Vestniku« za 1907. leto z večjimi prispevki, kakor je bilo to do sedaj, izkažejo vsaj one podružnice, ki so to letošnje leto delovale tako, kakor jim je velevala njih domorodna ljubav. Zato prosimo vse svoje podružnice in njih čestite odbore, da sigurno še pred potekom tega leta — to je pred 31. decembrom 1905 — vpošljejo vse svoje prispevke, ki so jih nabrale za letos in svoje eventualne blagajniške preostanke od prejšnjih let v vodstveno blagajnico s položnico c. kr. poštno-hranilnega urada. Preostajajoče položnice pa naj se ohranijo blagovoljni prihodnji uporabi.

Skušnjo učne usposobljenosti je napravil tudi gosp. Fran Jaklič, provizorični učitelj v Radovljici, kar je zadnjič v tozadevnem našem poročilu pomotoma izostalo.

Usoda g. Ivana Lapajnet, ravnatelja meščanske šole v Krškem. Ker smo o tem slovenskem šolniku svoj čas že poročali, kako so z njim postopali, naj povemo zdaj svojim čitateljem, v katerem štadiju je nameravano njegovo upokojenje. Zadeva je prišla namreč tudi v deželni zbor kranjskem na razgovor; reklo se je namreč: »27 let je bil dober za ravnatelja. Leta 1900. je bil še naziran od tedanjega deželnega šolskega nadzornika, ki je potrdil, da mož ugaja in odgovarja zahtevam, katere so do njega stavljene. Kar naenkrat tekom letošnjega leta dobi od deželnega šolskega sveta, oziroma, od predsedstva deželnega šolskega sveta dekret, da je na podlagi znanega kavčug-paragrafa našega šolskega zakona penzioniran. To se je zgodilo brez navajanja katerikoli razlogov meni nič tebi nič čez noč. Naravno, da se je mož pritožil in da je bil potem deželni šolski svet vsled ukaza ministrstva primoran, naznaniti ravnatelju tudi razloge tega penzioniranja. In ti razlogi kažejo ravnatelja v tako čudni luči, da moramo reči da je kvalifikacija, katera se mu je dala, objektivno neresnična. Če bi se bilo dotično poročilo na katerem stoji odločba deželnega šolskega sveta, omejilo na nekatere stvari, bi bil morebiti mogoč kak dvom, da je vendarle kaj resnica v dotični kvalifikaciji. Ali pomisliti je treba, da v tistih razlogih stoji na primer to, da učitelj Lapajne ne zna slovenski. Ravnatelj Lapajne, ki je pisatelj slov. in od katerega je že vsakdo izmed Slovencev, gotovo pa vsak učitelj že kaj čital in se prepričal, da piše pravilno slovenščino, o tem stoji uradno izdano od deželnega šolskega sveta, da mož ne zna slovenski! Iz tega samega zgleda izprevidno, koliko vere je dati vobče tozadevnemu poročilu, zakaj če je v enem oziru tako gorostasno, potem se lahko sklepa na druge neresnice, ki se nahajajo v dotični rešitvi deželnega šolskega sveta kranjskega. V navedenem dopisu dežel. šolskega sveta je tudi rečeno, da ravnatelj Lapajne nemški ne zna. Tedaj kateri jezik ta mož pravzaprav zna? Rečeno je v onem dopisu, da ima slab nemški slog. Ravno tisti odlok deželnega šolskega sveta je pisan v jako slabem nemškem slogu. Zadeva glede Lapajnet vidi inštančnim potom in bo rešena od ministrstva.

Šišensko šolstvo. Piše se nam iz Šiške: Spodnja in Gornja Šiška, imata neznosne šolske razmere, ki vpijejo po saniranju. Vsled preobilice otrok in premajhnega šolskega poslopja imata zdaj I. in II. razred le po dve uri na dan pouka, ki nikakor ne more zaznamenovati tistih uspehov, ki bi na otroke ugodno vplivali, zlasti če se še pomisli, da je n. pr. v prvem razredu 114 otrok! Prizadeti starši prosimo torej vljudno merodajne osebe, kdaj se odpravijo te kričeče šolske razmere.

Razgled po šolskem svetu.

— **V šolskem odseku kranjskega deželnega zbora,** tako piše »Domovina«, se je razpravljalo o Hribarjevem predlogu, naj se zvišajo učiteljske plače za 25%. Ugovarjal je dr. Šusteršič in izrekel, da bi bil njegov klub samo za 25% draginjsko doklado rodbinskim očetom med učiteljstvom. Mnenje dr. Šusteršiča je zastopal tudi poslanec Jaklič, ki je sam — učitelj. Takšne zagovornike ima kranjsko učiteljstvo v — lastnem stanu.

— **V štajerskem deželni zboru** je dne 14. t. m. poslanec Resel utemeljeval svoj predlog, naj se odpravijo olajšave pri šolskem obisku. Dokazoval je, da se čimdalje bolj kaže škodljivost takih olajšav za šolo in otroke. Grajal je klerikalce, češ, da so tozadevno novelo izdali le njim na ljubo, in da uporabljajo avstrijske vlade vse — torej tudi šolo — kot kupčijski predmet. Reslov predlog so izročili naučnemu odseku. — Poslanec baron Rokitsky je predlagal, naj se deželni zbor odločno izreče proti novemu šolskemu in učnemu redu, ker odgovarja le reakcionarnim željam ter sili učitelje in učence brez razlike veroizpovedanja, da prisostvujejo verskim vajam. Celo nameščenje učiteljev je odvisno od vere. Ker te določbe nasprotujejo državnim osnovnim zakonom, naj se takoj preklicujejo.

— **Ustanovitev slovenske kmetijske šole za Štajersko.** O tej je poročal v štajerskem deželni zboru dne 16. t. m. poslanec grof Lamberg. Sprejet je bil predlog, ki naroča deželnemu odboru, da kupi v Št. Jurju ob južni železnici okoli 40 ha obsežno zemljišče, ako je mogoče dognati kupčijo. V prihodnjem zasedanju naj stavi glede ustanovitve šole deželni odbor konkretne predloge.

— **V koroškem deželni zboru** je dne 17. t. m. poročal v imenu finančnega odseka o izboljšanju učiteljskih plač poslanec dr. Steinwender. Predlagal je, da se urede plače po plačilnih razredih za učitelje: 1200, 1400, 1600, 1800 in 2000 K, za učiteljice pa: 1000, 1150, 1300, 1450 in 1600 K, za podučitelje in podučiteljice 800 K, za meščanske učitelje 2000 in 2200 K, za meščanske učiteljice 1600 in 1800 K. Pri tem naj se uvrsti 25% vsega stalnega učiteljstva v 1. in 2. plačilni razred, 20% v 3., po 15% pa v 4. in 5. plačilni razred. Petletnice za ljudskošolsko učiteljstvo se določijo po 200 K, za meščansko učiteljstvo pa prve tri po 200 K, zadnji dve po 300 K. Občine se primorajo, da priskrbe vsaki učni osebi ali prosto stanovanje ali pa primerno stanarino. Finančni odsek zahteva preuredbo disciplinarnega zakona po željah učiteljstva. Ta regulacija plač naj stopi v veljavo s 1. januarjem 1907. — V debati so poudarjali razni govorniki, da regulacija premalo nudi za sedanje razmere, drugi so zopet naglašali, da se je treba za sedaj zadovoljiti s predlaganim izboljšanjem, dokler ne bodo razmere ugodnejše ali dokler ne da morda država podpore v ta namen. Slovenski poslanec Grafenauer je dejal, da ne bo glasoval za regulacijo, ker še ni poskrbljeno za pokritje. — Pri glasovanju je bil predlog finančnega odseka sprejet.

— **V goriškem deželni zboru** je dne 11. t. m. utemeljeval dr. Gregorčič svoj nujni predlog glede učiteljskih plač. Iz lanskega načrta je premenil člen II. v smislu svojega lanskega predloga, da se v pokritje večje potrebnosti pri šolskih zalozih zviša deželni prispevek od 250.000 K na 400.000 K tako, da bi okrajni šolski zalozgi ne bili primorani višati naklad na izredne davke. Izvoli naj se deputacija, ki naj gre k centralni vladi, da izposluje od nje: da se dovoli 4 K davščine od hektolitra na drobno prodanega piva ter da vlada ali obdrži pobiranje užitnine na vino, mošt in meso še v svoji režiji ali jo odda deželi pod ugodnimi pogoji. Nujnost je bila sprejeta in predlog odkazan šolskemu odseku.

— **Boj za kruh na Hrvaškem.** Dne 16. t. m. je prišlo v Zagreb preko 200 hrvaških učiteljev, da intervenirajo pri pristojnih oblastvih v prid izboljšanju gmotnega položaja hrvaškega učiteljstva. Deputacija, ki so vanjo izbrali 30 učiteljev, je šla pod vodstvom predsednika »Saveza učiteljskih društev«, prof. Basarička, k banu grofu Pejačeviću in oddelnemu predstojniku Chavraku. Deputacija je dobila vtisk, da vlada nima namena, predložiti že večkrat obljubljenega zakonskega načrta o izboljšanju učiteljskih plač saboru že v tem zasedanju, temveč šele novoizvoljenemu saboru. Jasno je, da neče vlada hrvaškemu učiteljstvu, ki strada v pravem pomenu besede, izboljšati plač pred splošnimi saborskimi volitvami, ker se boji, da bi šlo učiteljstvo v boj za opozicijskega kandidata.

— **V moravskem deželni zboru** je dne 19. t. m. volilni odsek sprejel dva zakonska načrta poslanca dr. Fuxa glede delitve šolskih oblasti po narodnostih in glede stroškov za šolstvo.

— **»Učiteljska Zora«** je začela izhajati v Mostaru enkrat na mesec. Ureja jo g. A. Jukić. Lastnik in izdajatelj je učiteljsko društvo v Mostaru. Uredništvo pravi, da se je učiteljstvo samo odločilo stopiti v borbo za svoj obstanek, ker vidi, da ni pomoči odondot, odkoder bi morala priti. List prinaša peticijo učiteljstva na finančno ministrstvo za povišanje plač, ki naj bodo enake plačam državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda.

— **Javne telovadbe** so se udeležile v Karlovcu učiteljske kandidatkinje. Občinstvo je njih nastop živahno akklamiralo.

— **V dalmatinskem deželni zboru** je hrvaški poslanec dr. Tresić-Pavičić izjavil, da imajo Italijani pravico zahtevati svoje vseučilišče v Trstu.

Listnica uredništva.

J. K. v š. Prosimo, pošljite nam dotično brošurico. — »Aforizmi« pridejo najbrže šele prihodnje leto. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2649.

Kranjsko.

V šolskem okraju Ljubljanske okolice je stalno oddati naslednja učna mesta:

1. drugo učno mesto na razširjeni šoli v Sori;
2. učno mesto na enorazredni šoli v Iški vasi;
3. drugo učno mesto na dvorazredni šoli v Tomišlju;
4. eno učno mesto na trirazredni šoli v Sostrem;
5. drugo učno mesto na dvorazredni šoli v Horjulu.

Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 20. decembra 1905.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 15. novembra 1905.

Št. 2877.

Na enorazredni ljudski šoli v Velesovem je zasesti učiteljska služba z zakonitimi prejemki stalno, oziroma začasno.

S to službo je v zvezi naturalno stanovanje.

Zadostno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom do 15. decembra 1905 pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za učiteljsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 16. novembra 1905.)*

Št. 2897.

Na enorazredni ljudski šoli v Kokri je zasesti učiteljska služba z zakonitimi prejemki stalno, oziroma začasno.

S to službo je v zvezi naturalno stanovanje.

Zadostno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom do 15. decembra 1905 pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 16. novembra 1905.)*

Št. 2899.

Na trirazredni ljudski šoli v Cerkljah je popolniti učiteljsko službo z zakonitimi prejemki stalno ali začasno.

Zadostno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom do 15. decembra 1905 pri okrajnem šolskem svetu v Kranju.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 16. novembra 1905.)*

Št. 2692.

V krškem okraju se razpisuje s tem učno mesto na trirazredni ljudski šoli na Raki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 30. novembra 1905.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 15. novembra 1905.

*) Te razpise smo zopet dobili pisane samo v blaženi nemščini. Kdaj se bodo že vremena Kranjcem pri okr. glavarstvu zjasnila? Nam je te trdovratnosti že dovolj!

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu

ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-novejših predpisih priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

„Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

Ravnokar je
izšel

Ravnokar je
izšel

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učitelstva

za šolsko leto 1905/06., XII. letnik
Sestavil L. Jelenc.

Cena: Za 75 učencev 1 K 40 v, za 100 učencev 1 K 50 v
za 125 učencev 1 K 60 v, za 150 učencev 1 K 70 v.

Ročni zapisnik je prevzela letos »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« od gosp. Štef. Primožiča v svojo last.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v tiskarni Dragotina Hribarja v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilni h vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljati 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Zanemarjenost mladine.

Objavlja Jož. Družovič.

Vsakdo je pač opazoval zanemarjenost, ki jo dobimo žalibog tolikokrat pri naših otrokih. Mnogo so že pisali o tem pojavu ter marsikaj očitali v tem oziru šoli, češ, da je ona temu kriva. Dober opazovalec naših družabnih razmer pa je našel vsakokrat, da so v različnih krajih v tem oziru velike razlike ter da je ta pojav zavisel od raznih faktorjev: od blaginje ljudstva, njega izomike itd. V različnih krajih dobimo torej tudi druge napake, ki izvirajo iz odgoje otrok. Šoli pripada sedaj težavna naloga, popravljati po možnosti to, kar je zakrivila domača hiša, kar ji pa seveda vselej ni možno ali pa le deloma, in to le takrat, če stori to pravočasno, ko še pregreški niso preveč ukoreninjeni in v navadi. Kje pa tiče vzroki temu dejstvu?

Na kmetih opazujemo čestokrat, da z živino mnogo bolje ravnaajo, kakor pa z otroki, in to posebno že glede hrane in postrežbe. Starši se navadno izgovarjajo pri tem na pomanjkanje časa, kar pa seveda ni vsakokrat istinito, zakaj tudi nemarščina igra izdatno vlogo pri tem. Kar se tiče umstvene naobrazbe, je ta še večkrat na slabšem, ker tukaj se navadno misli, da se itak sam ob sebi razvija, in da je človek čim starejši tudi zaradi tega pametnejši. Glavni smoter take odgoje je navadno močno, zdravo in čvrsto telo, ki je rabljivo za delo, razvoj duha pa je postranska zadeva. Iz tega je torej razvidno, da mora tisti, ki hoče odgojevati, biti tudi sam prav odgojen; prvi odgojitelji pa so vsakokrat starši, ki jih more le težko nadomestiti druga oseba.

V goratih krajih zadržujejo telesni kakor tudi duševni razvoj naše mladine skrajno nezdrava bivališča, v katerih stanujejo ljudje. To so kuhinje z odprtim ognjiščem, kjer ni nič skrbjeno za prezračevanje. V takih stanovanjih ni prave svetlobe, zakaj okna so majhna in večkrat še zabita; služijo pa tudi ti prostori čestokrat različnim žužkom, manjšim četveronožcem, kakor svinjam, kozam i. dr. v stanovanje.

Drugi vzrok zanemarjenosti naših otrok je pijančevanje, ki je dandanes žalibog tako razširjeno in ki prehaja tudi na otroke. Isto velja tudi o vplivu, ki ga imajo razni nespodobni govori, kletev, obrekovanje, ki se slišijo v prisotnosti otrok, posebno od delavcev in drugih služabnikov. Oče mora navadno zgodaj zjutraj od hiše, da preskrbi svoji družini vsakdanji kruh; a tudi mati mora mnogokrat ostaviti domačo hišo in otroke. Ti so prepuščeni samim sebi, tu so večkrat zaprti v nesnažnih in nezdravih, vlažnih sobah ali pa na prostem izpostavljeni raznim zavednostim poulične sodrge. Ko dohaja oče zvečer domov, je večkrat pijan, in o tem, kar sedaj otrok sliši, si pač lahko kaj mislimo. Ravno isto opazujemo lahko ob nedeljah in praznikih; takrat pridno obiskujejo gostilnice in žganjarnice, in posledica je navadno kreg in pretep. Otroci, ki dorastejo v takih razmerah, nastopijo tudi pozneje pot svojih staršev: oni postanejo brezčutni ljudje, torej sovražniki človeške družbe.

Tem žalostnim socijalnim razmeram naša ljudska šola težko odpomore. Ako pogledamo v učne načrte, vidimo, da je največ šolskega časa odmerjenega pouku, a prav malo časa preostaja odgoji.

Pomisliti pa je še, da je otrok največ časa doma in ne v šoli, da se torej to, kar šola dobrega učini, doma zopet lahko uniči. Učiteljevo delo je v takih slučajih brezuspešno. Različne kazni, ki se jih poslužuje, ne vplivajo navadno kot sredstvo v izboljšanje, ampak so navadno le nekako strašilo, ki vpliva le zunanje. Taki otroci okužijo potem tudi druge ter so največje zlo v razredu. Seveda ima učitelj tukaj sredstvo v rokah: takega malomarnega iz šole izključiti; ali kaj pomaga to? Starši in otroci ne smatrajo to kot kaznen, ampak kot neko uslugo, ki se jim stori. Otrok se lahko zdaj v prostosti giblje ali pa pomaga doma pri delu. V poznejšem življenju pridejo navadno ti ljudje s kazenskim zakonikom pogosto v dotiko ter se niti ne sramujejo svojih prestopkov. Taki ljudje tudi ne pripoznajo nobene avtoritete.

Iz tega je torej razvidno, da je potreben zakon, ki bi te posledice slabe vzgoje zatrl že v pričetku. V mislih imam namreč takozvano prisilno odgojo, kakršna obstoja v Prusiji že izza leta 1878. Otroci, ki učinijo že v šolski dobi hudo delstva, se odvzamejo potom vladnih organov svojim staršem ter se oddadov posebnih zavode, ki imajo namen potom prave odgoje zanemarjeno nadomestiti. Ukaz k temu da sodnija v zvezi s posebnimi svetovalci, ki se pozovejo v ta namen. Taka prisilna odgoja traja do 16. ali 18. leta; nato se dotični gojenci pošljejo različnim mojstrom, kmetom i. dr., kjer se pod strogim nadzorstvom pripravljajo za prihodnji poklic. Od leta 1878. do 1882. je bilo v Prusiji 5306 takih zapuščenih otrok oddanih v prisilno odgojevalnico. V Avstriji je bilo v tem času le 8—10 zavodov z istim smotrom, kar pa še nikakor ne dokazuje, da bi bilo pri nas manj zanemarnjenih otrok. Sicer pa je tudi naša vlada pripoznala potrebo rešilnih zavodov s § 59. zakona z dne 2. maja 1883, kjer dež. zastopom nalaga skrb za ustanovitev takih naprav.

V Švediji skrbi država za to, da je v vsaki hiši domači disciplinarni red, ki se nadzoruje po posebnih nadzor-nikih in potovalnih učiteljih. Kjer kaže odgoja hibe, tam se starši pouče, oziroma kaznujejo. Izdatno besedo imajo pri tem seveda voditelji šol. Hiše so razredovane glede odgojevalnih uspehov. Vsakdo, ki ne zna brati in pisati, izgubi pravice, ki jih imajo drugi državljani.

V dobi šolskega obiskovanja dobimo pri otrokih ponajveč sledeče pregrehe: potep, laž, beračija, goljufija, kradež, trpinčenje živali in ljudi i. dr. Vzroki tem žalostnim prikaznim leže večinoma v današnjih socijalnih razmerah, kakor smo to že prej omenili. Šoli pripada v tem oziru baš težavna naloga, posebno, ker se dobe ljudje, ki pripisujejo napake pri mladini — šoli. Take zlobneže bi pač treba poslati časih v domačo hišo, da se sami uverijo o glavnih hibah domače odgoje ter o njih vzrokih. Našli bi le malo staršev, ki jim je v istini na srcu ležeča v prvi vrsti odgoja otrok. Videli bi pa tudi mnogo takih, ki niti ne umijo odgajati otrok, ki torej načeloma pri tem krivo postopajo, ter tudi take, ki se sploh ne brigajo za odgojo otrok. Tukaj je treba torej poseči vmes ter vplivati na starše, in potem bo tudi šoli možno, vzajemno z domačo hišo delovati za odgojo človeškega rodu, in to uspešneje, kakor pa če je v tem oziru prepuščena sama sebi.